

OSPORAVANI IZBORI U 21. VEKU

OSPORAVANI IZBORI U 21. VEKU: IZMEĐU INSTITUCIJA, PROTESTA I POLITIČKIH ISHODA

Podsticaj za ovaj temat predstavlja celodnevna radionica *Disputed Elections in the 21st Century*, koju je Institut za filozofiju i društvenu teoriju organizovao prošlog oktobra povodom obeležavanja 25 godina od peto-oktobarskih promena, kao jedne od ključnih vododelnica u modernoj političkoj i društvenoj istoriji Srbije. U okviru tog događaja održan je i panel mladih istraživača, osmišljen sa ciljem da autore na početku akademske karijere uključi u savremene politikološke debate. Ipak, tematski broj nije ograničen isključivo na istraživanja predstavljena na tom panelu, već je, putem javnog poziva, obuhvatio i druge kvalitetne priloge koji tematski i analitički doprinose razumevanju fenomena izbornog sporenja. Stoga je osnovna namera ovog temata, kao i samog događaja, bila da se otvori prostor za komparativnu refleksiju i analitičko suočavanje sa pojavom osporavanja izbora, kao faktora koji u sve većoj meri oblikuje političku dinamiku savremenih društava.

Osporavanje izbora (kroz problematizovanje njihove legitimnosti, regularnosti ili samih rezultata) postalo je jedno od prepoznatljivih obeležja političkog života u 21. veku. Ovakvi procesi više nisu ograničeni isključivo na zemlje u tranziciji ili hibridne režime, već se sve češće javljaju i u razvijenim demokratijama, otvarajući niz pitanja vezanih za demokratski legitimitet, poverenje u institucije i političku participaciju. Dok su pojedini sporovi ovog tipa rešavani institucionalnim putem, drugi su prerastali u masovne proteste, građansku neposlušnost, pa čak i u promene režima. Raznovrsnost ishoda ukazuje na složenu međuigru formalnih institucija, neformalnih praksi i šireg društveno-političkog, pa i međunarodnog konteksta u kojem se izbori odvijaju. U uslovima globalnog demokratskog nazadovanja i opadajućeg poverenja u institucije predstavničke demokratije, osporavani izbori dodatno su dospeli u fokus akademske i šire javnosti.

Sa zadovoljstvom konstatujem da je ovaj tematski broj okupio radove koji obuhvataju suštinu pomenutog fenomena. Dva priloga nude komparativni okvir za razumevanje osporavanih izbora iz različitih perspektiva: kroz analizu odnosa eksternih aktera prema spornim izbornim procesima u Srbiji i Gruziji; kao i kroz merenje uticaja izbornih pravila na shvatanje

integriteta izbornog procesa, dovodeći u pitanje određene teorijske pretpostavke u literaturi.

Dva priloga posvećena su Srbiji, uzimajući u obzir aktuelni krizni politički momenat u kojem društvo reaguje na niz sistemskih nepravdi, uključujući i sve izraženije, gotovo ritualizovane izborne neregularnosti koje doprinose daljem demokratskom nazadovanju. Autori tako razmatraju lekcije iz procesa lustracije koji nakon 2000. godine nikada nije u potpunosti zaživeo; a teorijski se razmatra i jedno od ključnih polja savremenog izbornog prava, ali i sve češći poligon izbornih manipulacija, koji se odnosi na politička prava i izbornu participaciju dijaspore, odnosno građana sa dvojnim državljanstvom.

U nameri da dodatno povećamo društvenu relevantnost ovog temata, broj je obogaćen i transkriptima uvodnih izlaganja autora iz Srbije i inostranstva, učesnika okruglog stola o osporavanim izborima, održanog u okviru istog događaja povodom obeležavanja 25. godišnjice petooktobarskih promena. Taj okrugli sto okupio je istraživače i profesore sa univerziteta u Notingemu, Gracu, Friburgu, Varšavi, Vroclavu i Beogradu. Pored analiza specifičnih nacionalnih konteksta, ovi prilozi nude i šire teorijske i metodološke uvide u konceptualizaciju samog pojma osporavanih izbora i načine njihovog istraživanja.

Kao gostujući urednik, koristim ovu priliku da izrazim iskrenu zahvalnost svim autorima i recenzentima, a posebno uredništvu časopisa Kritika, na nesebičnoj podršci i saradnji u realizaciji ovog tematskog broja.

Dejan Bursać
Viši naučni saradnik
Institut za filozofiju i društvenu teoriju
Univerzitet u Beogradu